

Byggnadsminnesförklaring av Gamla Biblioteket, kvarteret Biblioteket 1, Östersunds socken, Östersunds kommun, Jämtlands län

Frågan om byggnadsminnesförklaring väcktes 1983-04-06.

Byggnadsnämnden har i sammanträde 1983-07-12 godtagit byggnadsminnesförklaringen.

Byggnadens ägare, har godtagit byggnadsminnesförklaringen och de föreslagna skyddsföreskrifterna.

Länsmuseet har under hand tillstyrkt byggnadsminnesförklaringen och de föreslagna skyddsföreskrifterna.

1816 testamenterade professor Carl Zetterström, Uppsala, hela sin boksamling på 12000 band till Frösö trivialskola. Zetterström var soldatson från Rödön och hade efter skolgång på Frösön och i Härnösand, samt studier vid Uppsala universitet, så småningom erhållit en professur i medicin där. Hans ambition hade varit att, så långt ekonomin tillät, samla på alla böcker och skrifter som tryckts på svenska. En del viktig utländsk litteratur införlivades också i samlingen. Biblioteket skulle i första hand gagna forskningen i länet. Först i andra hand skulle den allmänna läshungern stillas. Zetterström testamenterade boksamlingen till trivialskolan på det villkoret att man uppförde ett "därtill passande stenhus".

1835 stod biblioteksbyggnaden klar invid skolan på Frösön och böckerna kunde forslas från Uppsala. Dessa vårdades av skolans lärare men då skolan 1847 flyttades till Östersund blev det så och så med bokvården. En del böcker försvann t o m ur samlingen.

Vid slutet av 1800-talet ökade åter intresset för biblioteket. Försvunna böcker återanskaffades och olika donationer utökade samlingen. Frågan om bibliotekets flyttning till staden uppstod och 1905 bifölls en anhållan om flyttning av Kungl Maj:t, dock på det villkoret att staten och allmänna läroverket i Östersund skulle slippa del i kostnaderna.

Biblioteksbyggnaden betalades med hjälp av fonderade medel vilka förstärktes genom anslag av landstinget, stadsfullmäktige och Jämtlands läns sparbank. Kommunen skänkte en bit mark och huset uppfördes i hörnet av nuvarande Rådhusgatan och Biblioteksgatan.

Arkitekt var F B Kallberg, en av tidens skickligaste. Denne hade tidigare vunnit 1:a pris i arkitekttävlingar gällande bl a svensk kyrka i Berlin, Röhnska konstslöjdmuseet i Göteborg och Ustersunds rådhus. Han ritade biblioteket i tidsenlig nationalromantisk stil.

1912 stod biblioteksbyggnaden äntligen klar och detta till en kostnad av 40.000 kronor. Den undre våningen inreddes till bibliotek med läsrum, rum för tidningar, arbetsrum för bibliotekarien och magasin. Magasinet hade byggts i två plan. Den övre våningen uppläts till Jämtlands läns fornminnesförenings museum. Då fonderade medel och allmänna bidrag till det nya biblioteket var mycket små blev nyanskaffningen av böcker tämligen marginell. Bl a för att öka denna bildades 1921 Jämtlands Biblioteks Vänner.

På grund av den nu ökade nyanskaffningen av mestadels böcker upptäckte man ganska snart att biblioteket så småningom skulle bli för trångt. Visserligen utrymde museet sina lokaler på tredje våningen 1930 för att flytta in i den nyuppförda museibygnaden i stadens norra del. Samma år anhöll ändå bibliotekets styrelse om att Kungl Maj:t skulle förelägga riksdagen förslag om Jämtlands biblioteks omvandling till landsbibliotek för Jämtlands län. I samband därmed förband sig landstinget och Ustersunds stad att bekosta en om- och tillbyggnad av bibliotekshuset om landsbibliotek inrättades.

Avgörandet i frågan uteblev och 1938 hade biblioteket blivit så trångt att man ändå tillsatte en kommitté för utredning om utbyggnad. Kommittén anlät stockholmsarkitekten Hakon Ahlberg och 1941 var man färdig med sitt förslag. Landstinget bordlade dock frågan då man ej ansåg sig ha råd med utbyggnaden utan statsbidrag.

1947 blev Jämtlands bibliotek centralbibliotek för Jämtlands län. Därmed ökade den statliga resurstilldelningen betydligt. Detta år omvandlades även det nedre magasinet till utlåningssal.

1948 fick biblioteket nytt namn: Jämtlands läns bibliotek. I de nya staderna gjordes biblioteket dessutom om till stiftelse.

1953 beslöt kommun och landsting att bekosta uppförandet av ny biblioteksbyggnad. 1956 beviljades byggnadstillstånd för detta och 1958 stängde man det gamla biblioteket för att flytta in i det nybyggda.

1958 beslöt stadsfullmäktige att upplåta bottenvåningen i det gamla biblioteket till ett av föreningen Gamla Ustersund bekostat museum. För att detta skulle kunna inrymmas i lokalerna var man tvungen att utföra några mindre invändiga omändringar. Under de första åren fick man under sommarmånaderna dela expeditjonslokalerna med Jämtlands turistförening.

Föreningen Gamla Ustersund åtog sig också att svara för visningen av den jämtländsfödde skulptören Olof Ahlbergs konstnärliga kvarlåtenskap, vilken donerats till Ustersunds stad. Donationen omfattar skulpturer, teckningar, arbetsritningar, skisser och utkast till skulpturverk och konsthantverk.

Den ställdes ut i hallen ovanför det före detta bokmagasinet.

1966 - 73 hade Jämtlands läns bildningsförbund sina expeditionslokaler i den gamla biblioteksbyggnaden. 1974 inrättades ett arkiv i källaren och 1976 byggde man om expeditionslokalerna något. Ett pentry installerades och ingången från kapprummet till föreningens expeditionsrum sattes igen.

Gamla biblioteket är en friliggande byggnad i två och en halv våningar med källare.

Grundsockeln består av tuktade skifferblock. Ytterväggarna är uppförda i tegel med putsade blinderingar samt ankarjärn. Fönsteromramningar, överstycken och utsmyckningen av en del blinderingar är utförda i tegel. Fönstren har takspröjs och taket lades med enkupigt tegel hösten 1982. På östra gaveln är en putsad platta infattad i fasaden. Plattan är försedd med texten "Jämtlands Bibliotek 1912-1958". På södra fasaden är tre mindre putsade plattor infattade. I två av dem är en sexuddig stjärna utmejslad. Dessa omger den tredje plattan, där årtalet 1910 är innejslat.

Gamla biblioteket ger invändigt ett mycket stabilt intryck med sina kraftiga bärande och kalkade väggar. Den östra delen har en tämligen fri planlösning, vilket är typiskt för den stil byggnaden representerar. I denna del inrättades ursprungligen bibliotekets personal- och allmänna utrymmen på bottenvåningen samt museilokaler på övervåningen. Husets västra del byggdes för att i huvudsak tjäna som bokmagasin. Denna del är, förutom källaren, indelad i tre plan. De två nedre planen samt källaren byggdes med bärande bjälklag i taket. I dessa utrymmen är det relativt lågt till tak. Den övre våningen har fri höjd ett stycke upp i takfallet.

Gamla biblioteket bevarar egenarten hos gången tids bebyggelse och är med hänsyn därtill att anse som en synnerligen märklig byggnad.

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 1 § lagen (1960:690, ändrad och omtryckt 1976:440) Gamla biblioteket i kvarteret Biblioteket 1, Östersunds socken, Östersunds kommun, Jämtlands län för byggnadsminne.

Länsstyrelsen meddelar enligt 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter:

1. Skyddsföreskrifterna omfattar f d bibliotekets exteriör samt följande av byggnadens interiör: all fast inredning såsom dörrar, dörrfoder, golv, väggar och tak.
2. Byggnaden får ej rivas eller flyttas.
3. Byggnaden får ej till sitt yttre byggas om eller förändras på annat sätt.
4. Befintlig fast inredning, som berörs av skyddsföreskrifterna enligt punkt 1 ovan, skall bevaras.

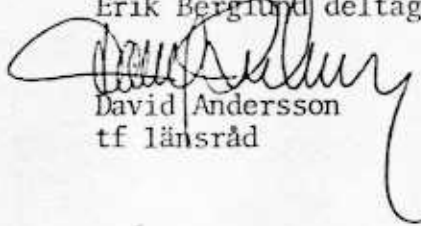
5. Byggnadens planlösning får ej förändras.
6. Underhållsåtgärder som rör exteriören såsom ommålning och reparation av fasader, takbeläggning, skorsten, fönster, stensockel liksom underhåll av den fasta inredningen som berörs av skyddsföreskrifterna enligt ovan, skall utföras på sådant sätt att byggnadernas kulturhistoriska värde inte minskas. Innan underhållsåtgärder vidtages enligt ovan, skall samråd ske med länsstyrelsen, som också lämnar råd och anvisningar i dessa frågor.
7. Fastigheten får ej ytterligare bebyggas eller bli föremål för annan väsentlig förändring.
8. Området kring byggnadsminnet skall hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas.

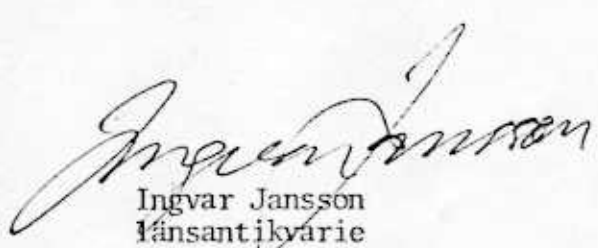
Om ändring av byggnadsminne i strid med skyddsföreskrifterna anses nödvändigt för att byggnaderna skall vara till nytta eller sådan ändring i övrigt kan anses påkallad av särskilda skäl, kan länsstyrelsen enligt 3 § lagen om byggnadsminnen meddela tillstånd härtill.

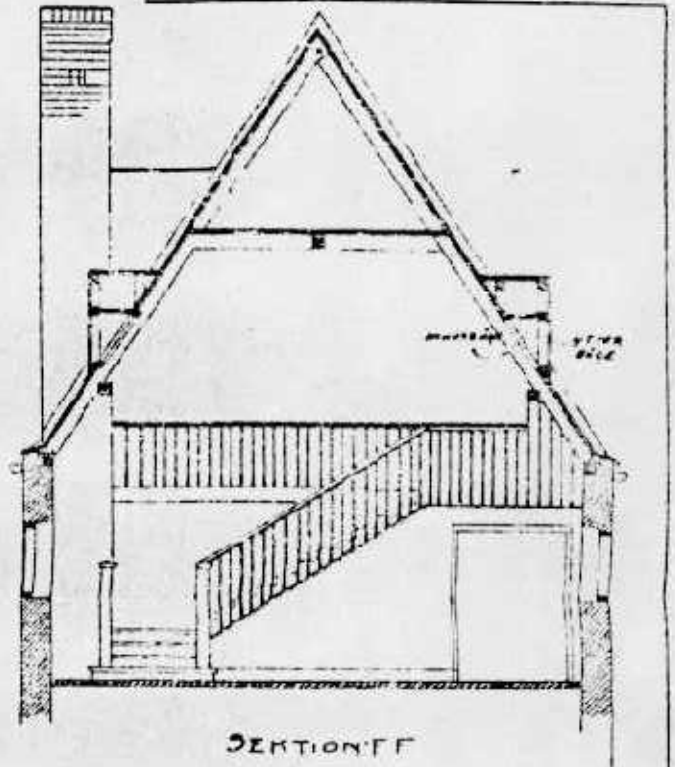
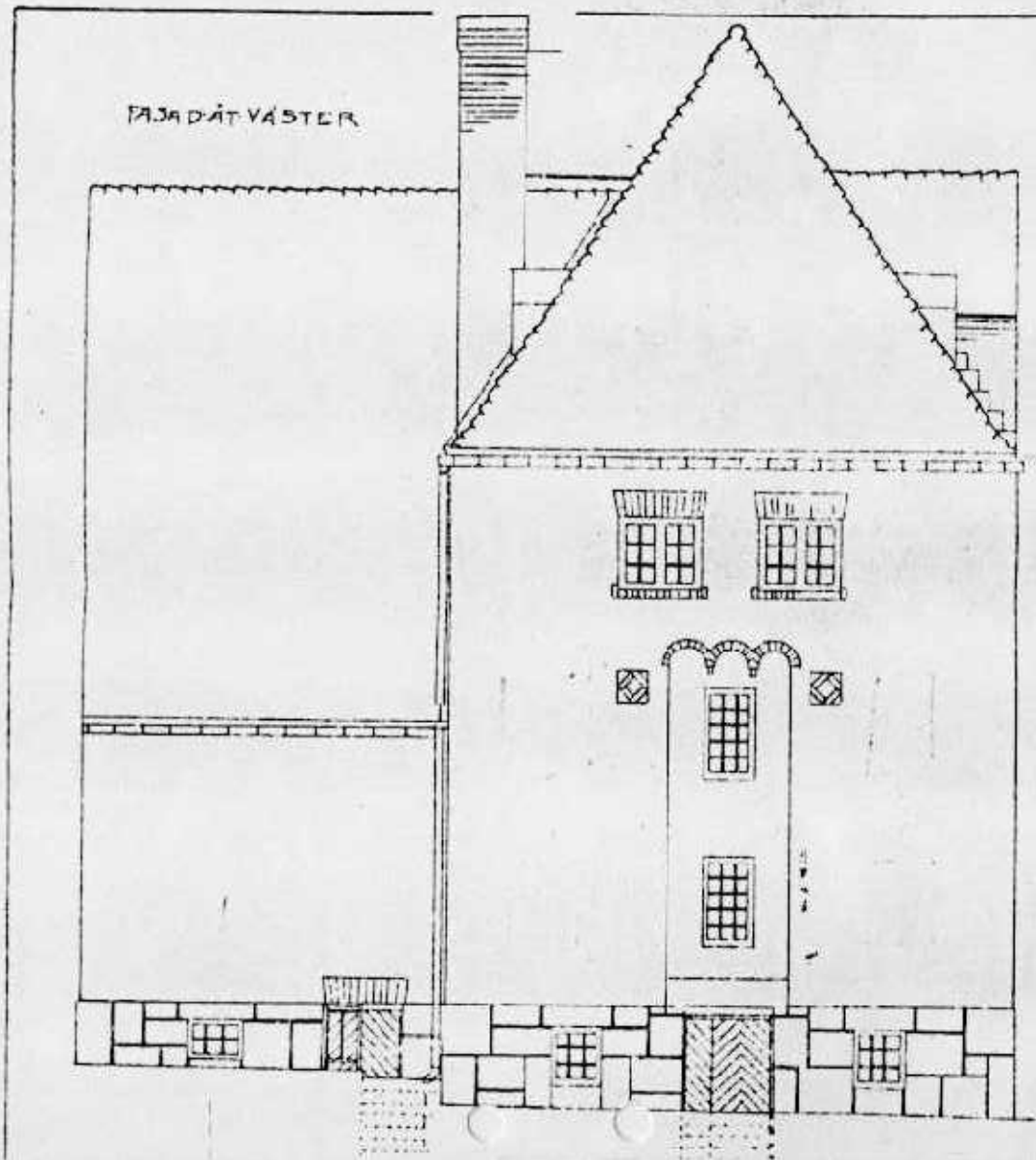
Enligt 14 § lagen om byggnadsminne gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

./.
Besvär till kammarrätten i Sundsvall, se bilaga.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har förste länsassessorn Erik Berglund deltagit.

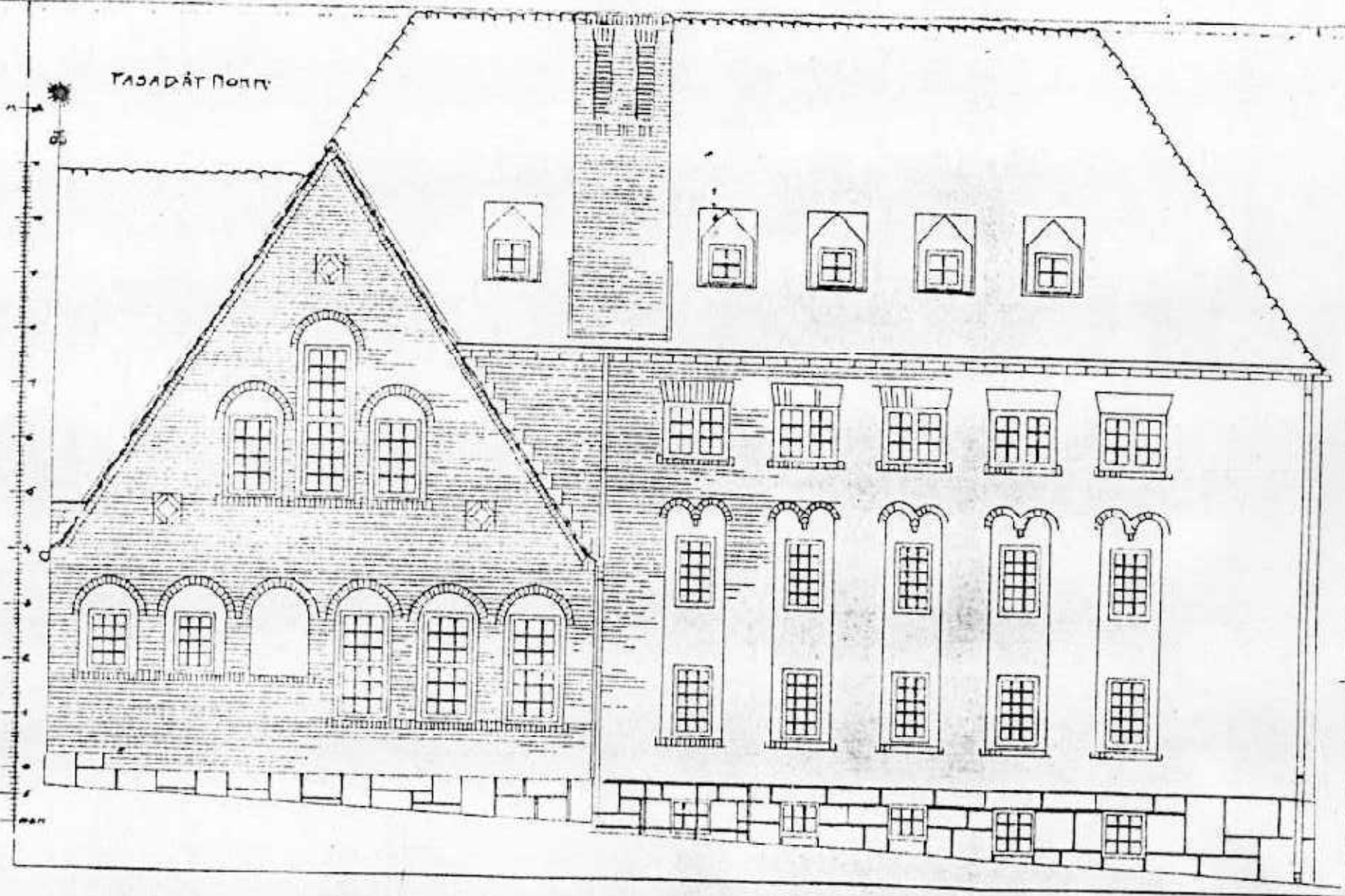

David Andersson
tf länsråd

Ingvar Jansson
länsantikvarie

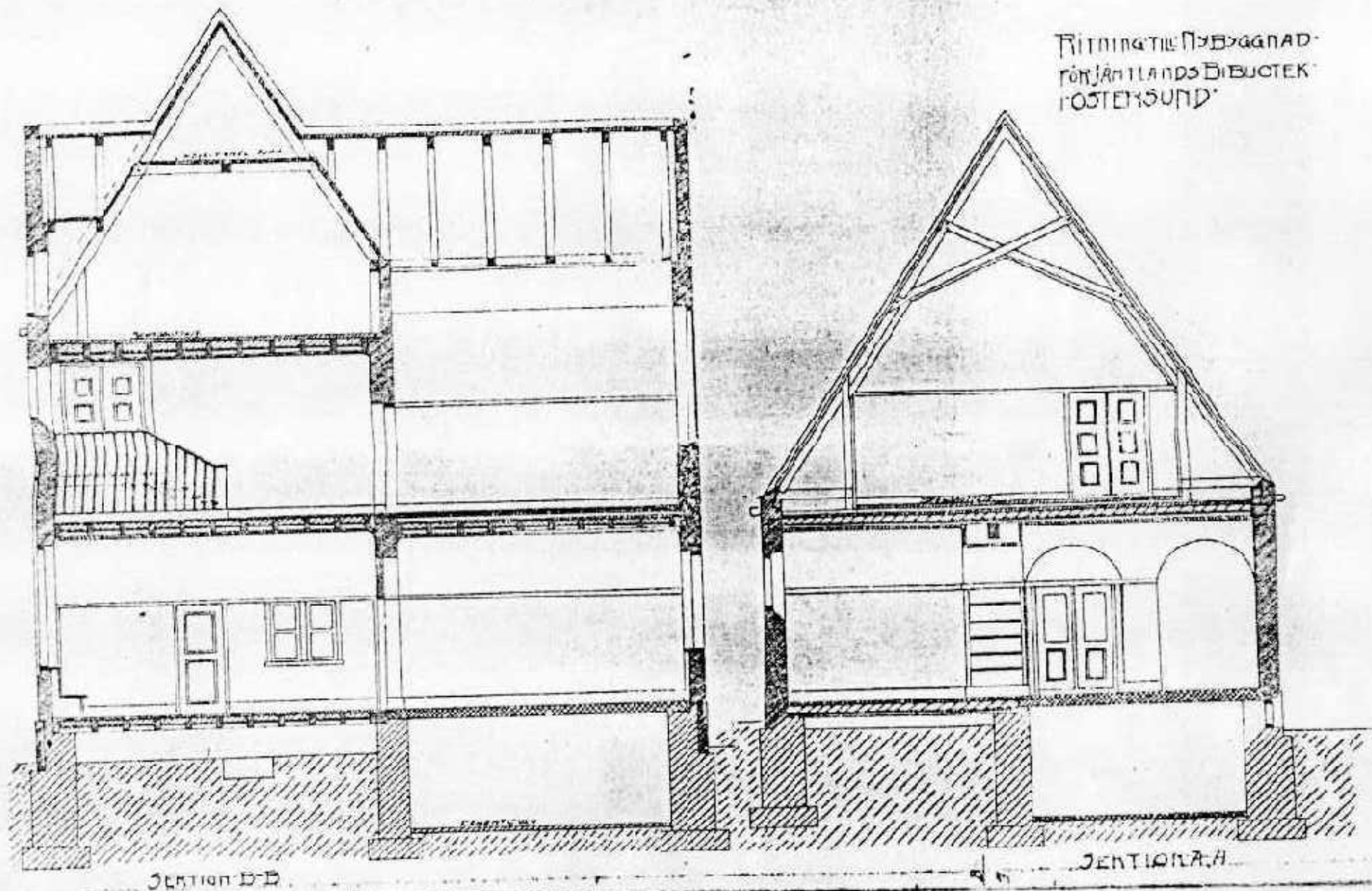
RITNING TILL BYGGANAD
FÖR JÄMTLANDS BIBLIOTEK
RÖSTERSUND

FASADÄT NORR

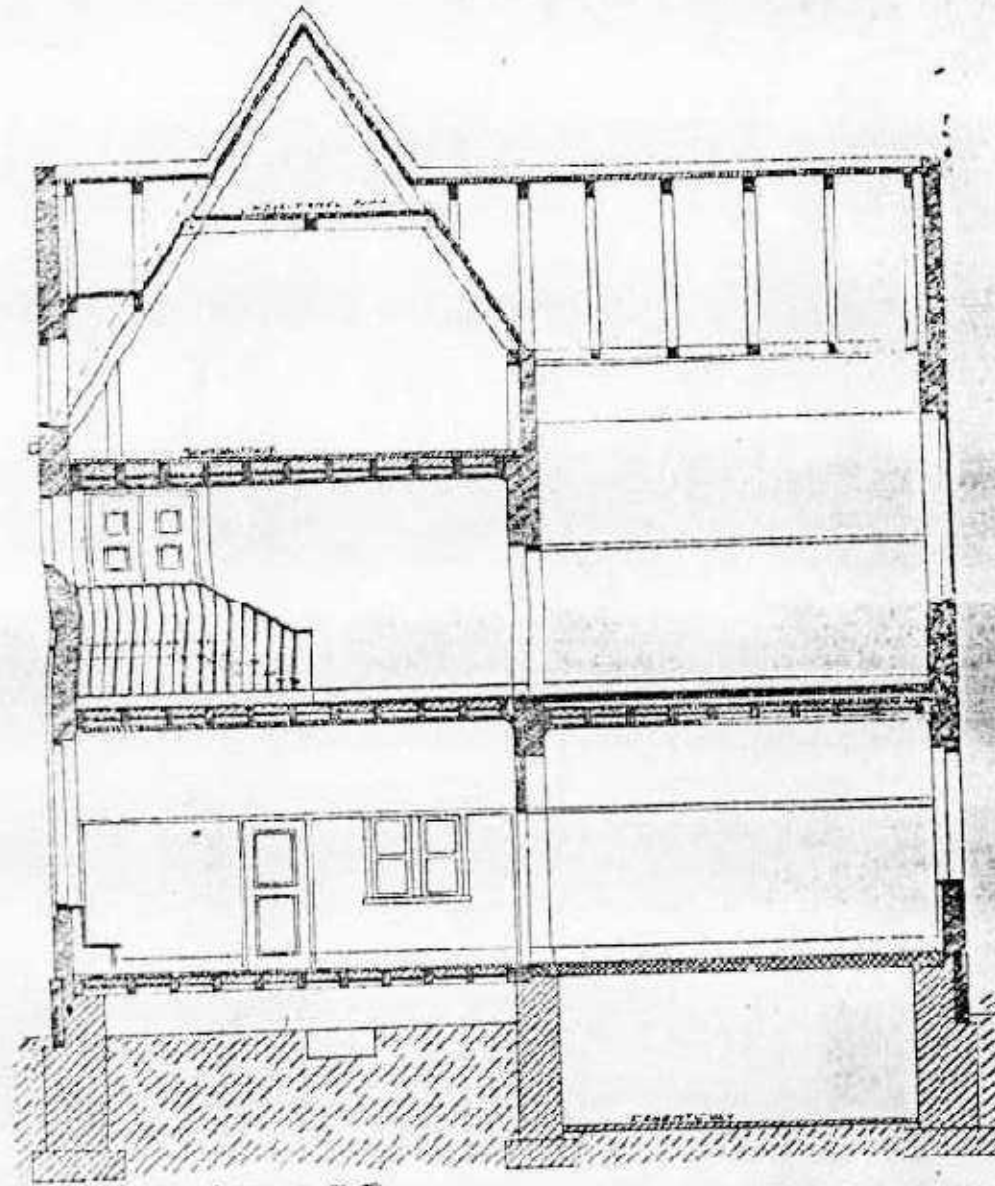

STOCKHOLM FEBR. 1910.

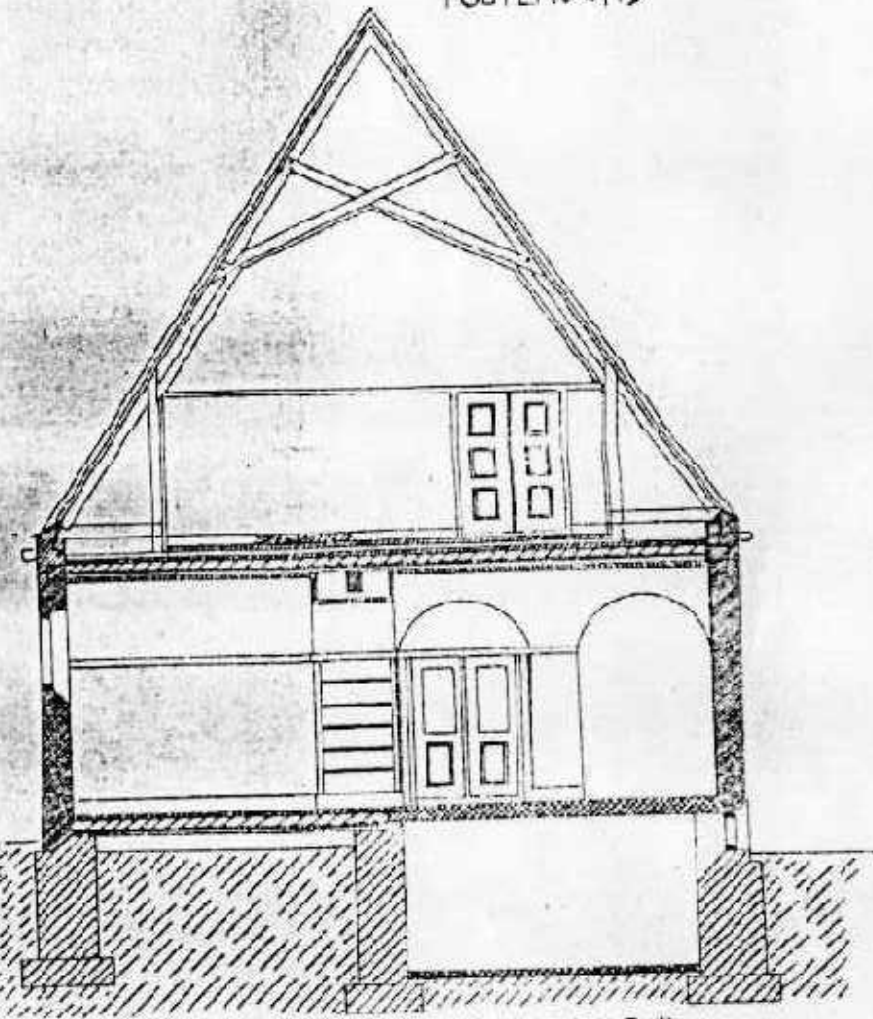
RITNING TILL NYBYGGNAD
FÖR JÄMTLANDS BIBLIOTEK
I ÖSTERSUND

RITNING TILL NYBYGGNAD
FÖR JÄMTLANDS BIBLIOTEK
I ÖSTERSUND

SEKTION D-D

SEKTION A-A

VINDSVÅNINGEN

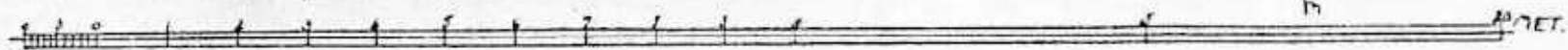
MUSEUM
(VIND)

BEHÖRIGT PLÅS PÅ TRAPPAN

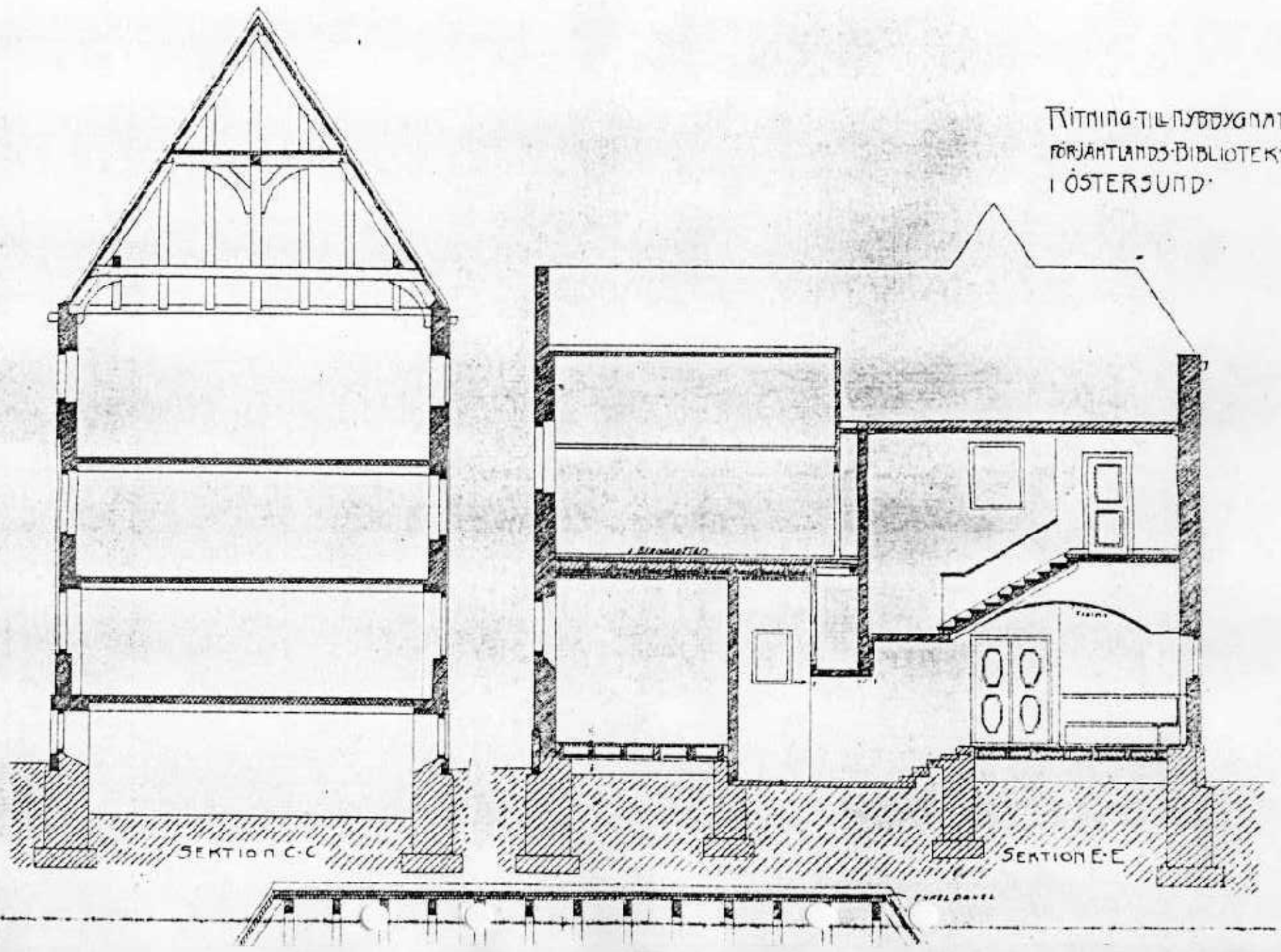
MUSEUM
(VIND)
CEMENTBETON

RUM
NICKLV.

SKRIVS EN LÄSTAVEL
STÄLLS I RUMMET

RITNING TIL NYBYGNAD
FÖR JANTLANDS BIBLIOTEK
I ÖSTERSUND

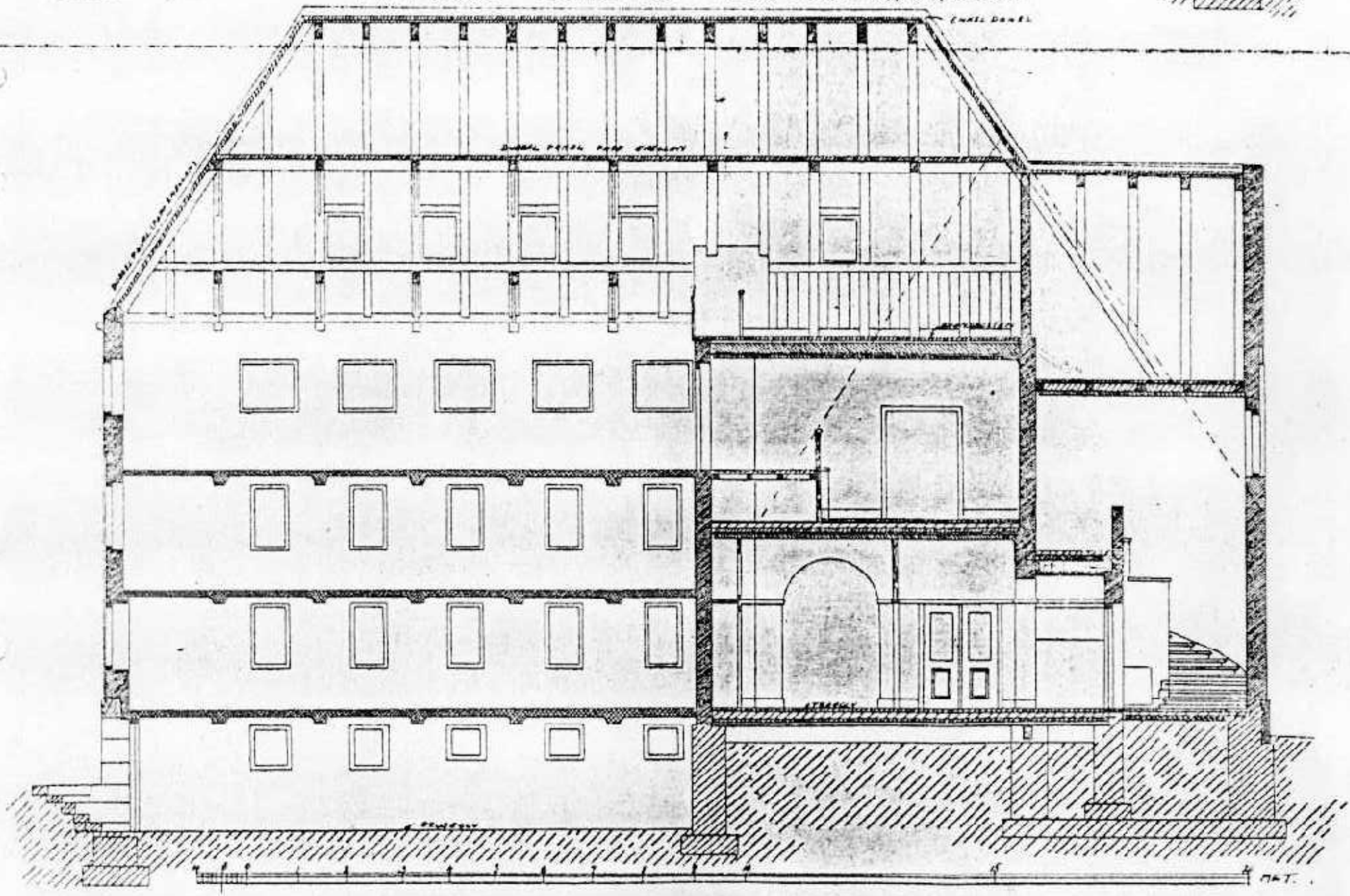
SEKTION C-C

SEKTION E-E

FVINDRAK

SECTION C-C

SECTION E-E

DOUBLE ROW OF WINDOWS

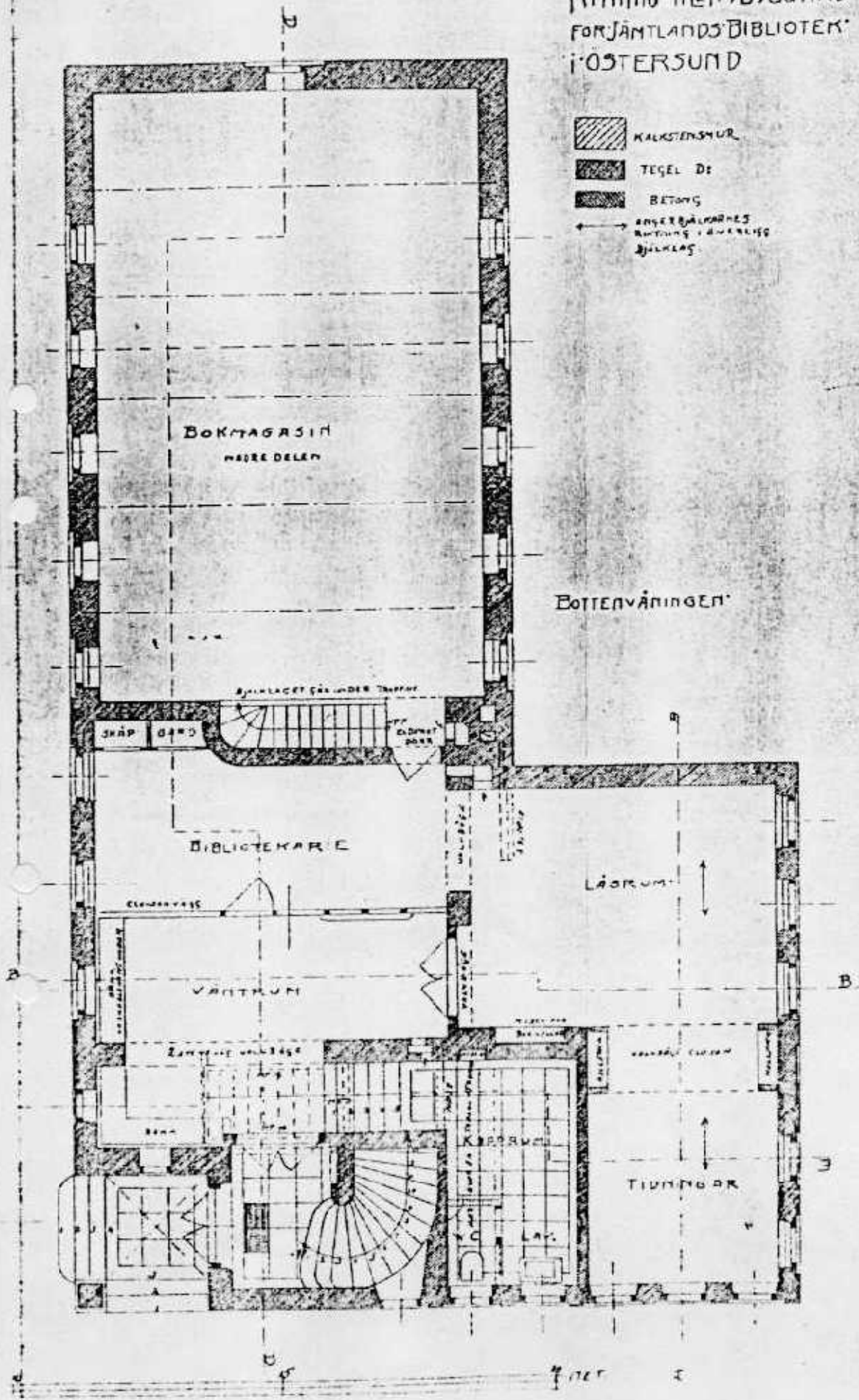
ENTRANCE DOOR

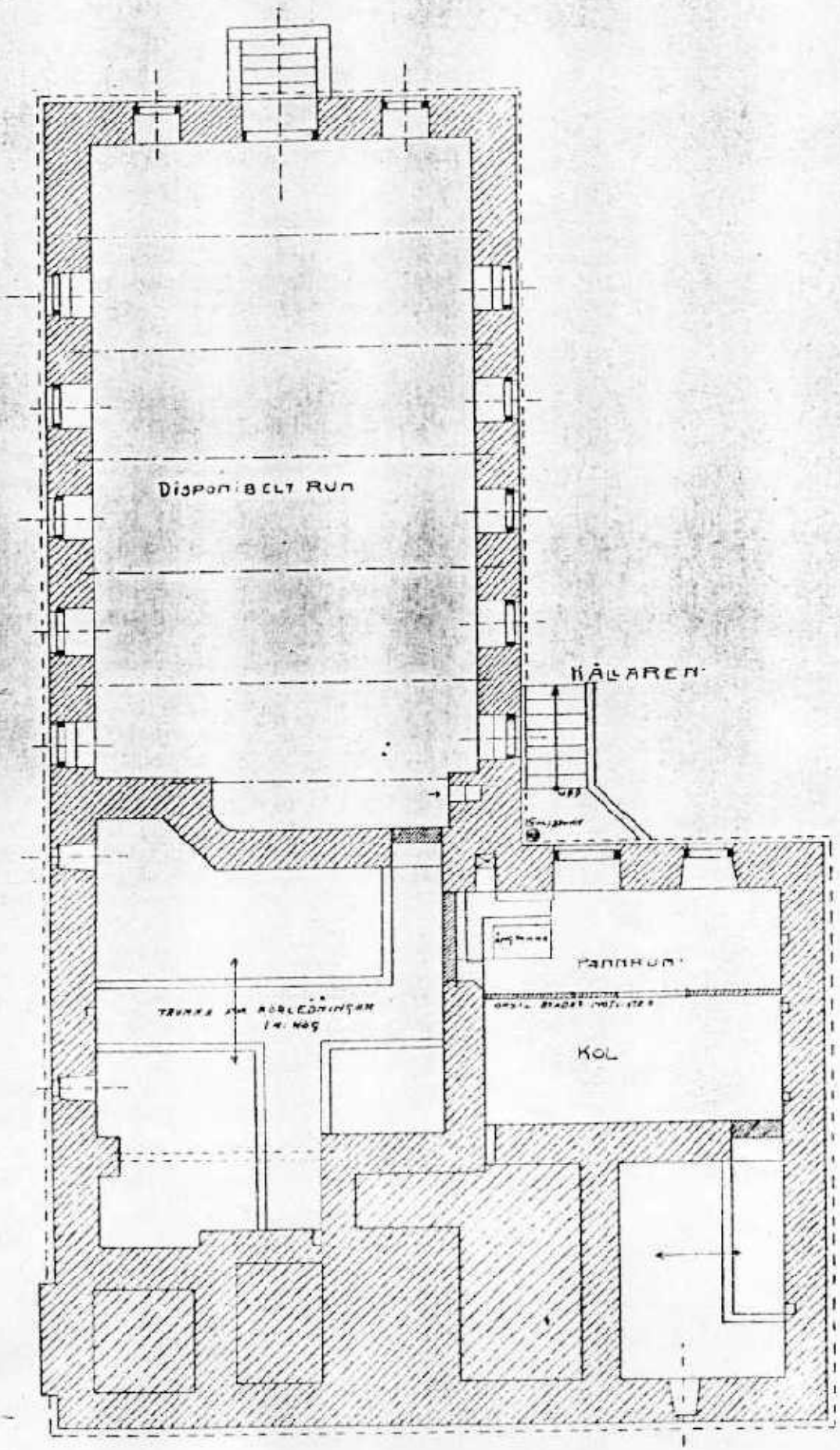
SCALE

G.T.

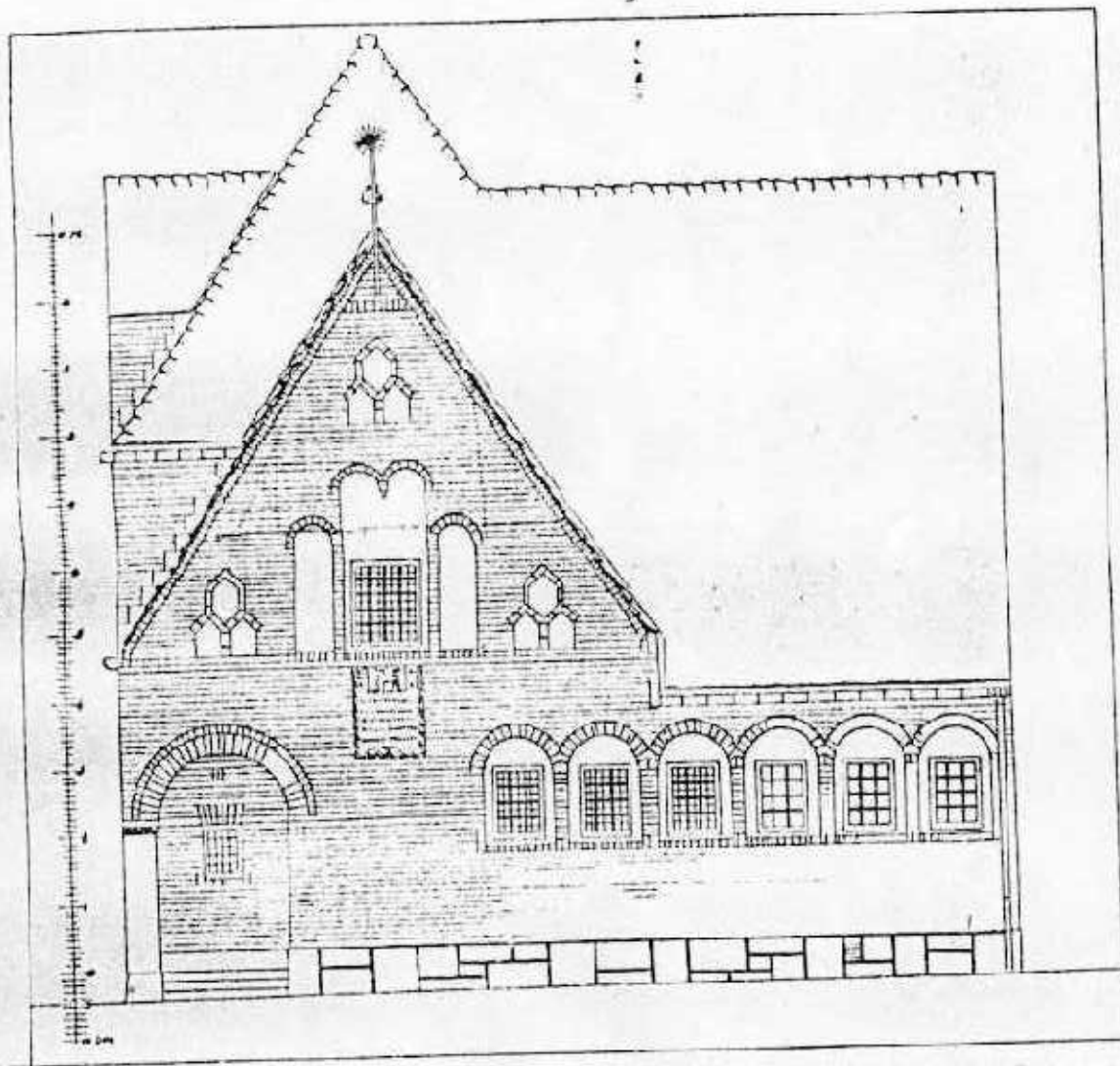
RITNING TIL BYGGNAD
 FOR JÄMTLANDS BIBLIOTEK
 I ÖSTERSUND

- KALKSTENSMUR
- TEGEL OCH
- BETONG
- ANGEE BALKARNES
RÄTTNING I ÖSTERSUND
BYGGKONST

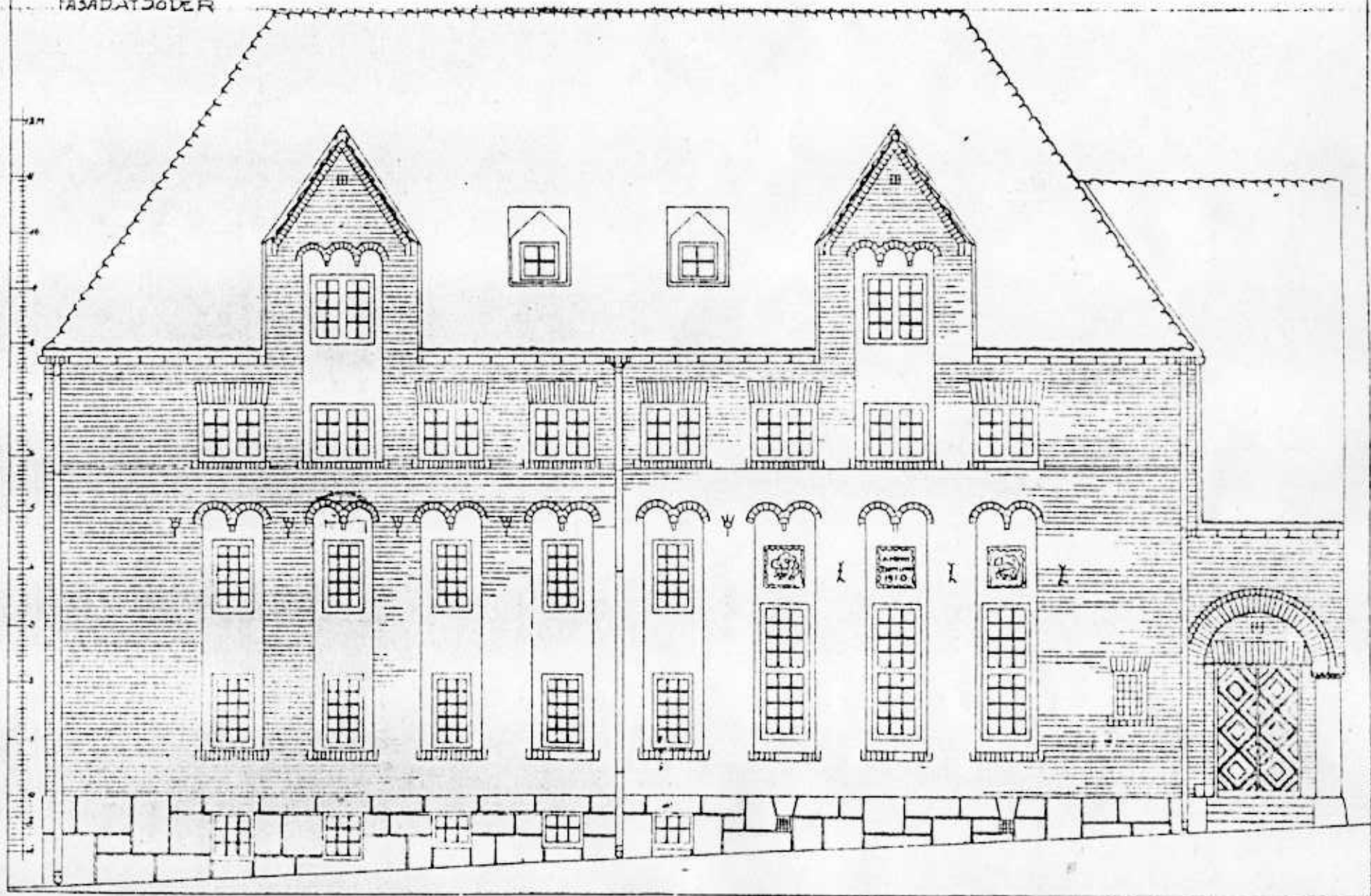

RITNING TIL NYE BYGGING
FOR JÄMTLANDS BIBLIOTEK
I ÖSTERSUND

FACAD AT ÖSTER

FASADÄT SOLER

STOCKHOLM FEBR 1910